

**MUSIIKIN MERKITYS ARKIPÄIVÄN ESTEETTISESSÄ
KOKEMUKSESSA:
KANNETTAVAN MUSIIKKILAITTEEN KÄYTTÖKOKEMUKSIA**

Mari Nikula

Kandidaatintutkielma

Musiikkitiede

Kevät 2015

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen	Laitos – Department Musiikin laitos
Tekijä – Author Mari Nikula	
Työn nimi – Title Musiikin merkitys arkipäivän esteettisessä kokemuksessa: kannettavan musiikkilaitteen käyttökokemuksia.	
Oppiaine – Subject Musiikkitiede	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Kevät 2015	Sivumäärä – Number of pages 23
Tiivistelmä – Abstract <p>Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää millainen merkitys musiikilla on arkipäivän esteettisessä kokemuksessa. Pyrin hahmottamaan musiikin ja arkipäivän esteettisen kokemuksen välistä suhdetta tarkastelemalla kannettavan musiikkilaitteen käyttökokemuksia arjessa. Arkipäivän estetiikka on melko uusi estetiikan tutkimuksen näkökulma, jonka eroavaisuuksia perinteisempiin estetiikan teorioihin on haastava rajata. Avaan tutkielmassani arkipäivän estetiikan sekä arkipäivän esteettisen kokemuksen käsitteitä, ja pyrin osoittamaan erilaisia tapoja miten arjessa kuunneltu musiikki voi olla osa kyseistä ilmiötä.</p> <p>Metodeina käytän sekä lähdekirjallisuuteen ja keskeisiin teorioihin tutustumisen lisäksi teemahaastattelua. Haastattelen kahta kannettavan musiikkilaitteen käyttäjää, ja pyrin litteroidun haastatteluaineiston sisällönanalyysin avulla selvittämään vastauksen tutkimuskysymykseeni.</p> <p>Haastatteluaineistosta saamieni tulosten mukaan musiikilla on kyky vaikuttaa arkipäivän esteettiseen kokemukseen erityisesti sitomalla yhteen arkipäivän eri elementtejä ulkoisista aistiärsykkeistä musiikin kuuntelijan tunteisiin ja mielikuviin. Monien arkipäivän eri elementtien sulautuessa yhteen, kokemuksesta tulee miellyttävä ja erityinen.</p>	
Asiasanat – Keywords arkipäivän estetiikka, arkipäivän esteettinen kokemus, kannettava musiikkilaitte	
Säilytyspaikka – Depository JYX - Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA	3
2.1	Arkipäivän estetiikka ja arkipäivän esteettinen kokemus.....	3
2.1.1	Arkipäivän estetiikka	3
2.1.2	Arkipäivän esteettinen kokemus	4
2.2	Musiikin kuuntelukokemukset arjessa	6
2.2.1	Kuuntelukokemuksen intensiteetin vaihtelut	6
2.2.1	Musiikin rooli erilaisten havaintojen sidosaineena	7
2.3	Aikaisempi tutkimus kannettavien musiikkilaitteiden käytöstä	8
2.3.1	Kannettava musiikkilaitte ja arkielämän hallinta.....	8
2.3.2	Liikuteltava musiikki.....	9
3	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA MENETELMÄT	11
3.1	Tutkimuksen tavoite.....	11
3.2	Aineisto ja menetelmät.....	12
3.2.1	Haastatteluaineisto	12
3.2.2	Haastatteluaineiston sisällönanalyysi.....	13
4	TULOKSET	15
4.1	Haastattelujen tulokset teemoittain	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
4.3	Haastattelujen vertailua	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
5	PÄÄTÄNTÖ	20
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

“Se on vähän niinku ois tavallaan omalle arkielämälleen soundtracki. Et se nimenomaan värittää -- kaikkee muuta mitä tapahtuu.” (nainen, 22)

Kannettavat musiikkilaitteet, kuten Ipod ja eri mobiililaitteet, mahdollistavat henkilökohtaisen ja kontrolloitavan äänimaiseman kuljettamisen paikasta toiseen. Musiikin arkinen kuuntelukokemus, kuten esimerkiksi Spotify-soittolistan kuuntelu matkapuhelimella, on usein tilanne, jossa kuuntelijan huomio jakaantuu musiikin lisäksi muiden ärsykkeiden kesken. Tällaisessa kokemuksessa musiikilla on kyky sitoa tilanteen monet eri elementit, kuten se mitä kuuntelija näkee ja tuntee, saumattomaksi kokonaisuudeksi. Kun arkisessa tilanteessa monet eri aistihavaintomme sulautuvat hyvin yhteen, koemme tämän kokemuksen esteettisesti erityisen miellyttävänä.

Musiikin merkitystä arjessa tutkitaan yhä enenevässä määrin. Suuri osa tästä tutkimuksesta keskittyy musiikin ja tunteiden väliseen suhteeseen. Subjektivistista musiikinkuuntelukokemusta ja sen laatua käsittelevää tutkimusta löytyy huomattavasti vähemmän. Ruth Herbert (2011) pureutuu kirjassaan musiikin kuuntelukokemuksiin arjessa. Myös Tia DeNora (2000) ja Dan Laughey (2007) sivuavat aihetta musiikin arkipäiväisiä funktioita käsittelevissä teksteissään.

Kannettavan musiikkilaitteen käyttöön liittyvää tutkimusta löytyy melko paljon, mutta olemassa olevat tutkimukset eivät tarkastele ilmiötä arkipäivän estetiikan näkökulmasta. Michael Bull (2000; 2007; 2013) on kirjoittanut kannettavien musiikkilaitteiden käytöstä paljon. Hänen teksteissään keskiössä ovat erilaiset tavat hallita kokemusta ympäristöstä kannettavan musiikkilaitteen avulla.

Arkipäivän estetiikka on se näkökulma, johon läpi tutkimukseni tulen niin haastatteluista kuin kirjallisuudesta keräämääni aineistoa peilaamaan. Tätä näkökulmaa ei sellaisenaan esiinny kannettavia musiikkilaitteita tai musiikin roolia arkipäivässä käsittelevissä kirjoituksissa. Arkipäivän estetiikan käsite on hyvin laaja, eikä selviä rajapintoja muihin estetiikan teorioihin ole (Leddy 2005; Saito 2007).

Tutkimuksessani pyrin teoreettisen viitekehyksen sekä keräämäni haastatteluaineiston avulla selvittämään millainen merkitys musiikilla on arkipäivän esteettisessä kokemuksessa. Keskityn tutkimuksessani tilanteisiin, joissa musiikkia kuunnellaan kannettavalla musiikkilaitteella. Oletan, että musiikilla on kyky muuttaa kuuntelijan kokemusta ympäristöstä etenkin silloin, kun hänen huomionsa on jakautunut musiikin lisäksi muihin ärsykkeisiin. En kuitenkaan oleta, että näin käy aina musiikkia kuunnellessa.

Vaikka tutkimukseni keskiössä onkin musiikki ja sen kuuntelukokemus, en kuitenkaan tule nostamaan esille musiikin estetiikkaan liittyviä teorioita. Tilanne, jossa kannettavaa musiikkilaitetta kuunnellaan, on kuitenkin lähes poikkeuksetta aina arkipäiväinen.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Arkipäivän estetiikka ja arkipäivän esteettinen kokemus

2.1.1 Arkipäivän estetiikka

Toisin kuin perinteisemmät taiteeseen ja taideobjekteihin usein liitetyt estetiikan teoriat, arkipäivän estetiikka ei tarkastele pelkästään taidetta, vaan se ulottuu taiteen konventioiden ulkopuolelle, jokapäiväiseen elämäämme. Tom Leddy (2005) kirjoittaa arkipäivän estetiikan olevan luonteeltaan enemmän subjektiivista kuin objektiivista. Hän mainitsee myös, ettei yksittäisen kohteen tulkinnan ja arvioinnin rooli ole yhtä suuri kuin taiteiden estetiikassa. (Leddy 2005, 19.) Perinteisistä estetiikkaa käsittelevistä kirjoituksista löytyy subjektilähtöisiä, objektilähtöisiä sekä esteettistä kokemusta painottavia teorioita. Arkipäivän estetiikka ei vastaa näistä yksiselitteisesti mitään. (Saito 2007, 9-10.)

Vaikka Leddy (2005, 3-4) esittää arkipäivän estetiikan käsittävän sisäänsä kaiken sen, mitä taiteisiin keskittyneiden estetiikan teorioiden ulkopuolelle jää, hän ottaa kuitenkin huomioon, etteivät rajat arkielämän ja taiteen välillä ole selvät. Musiikin kuuntelu kannettavalla musiikkilaitteella on esimerkki tällaisesta ilmiöstä, jossa taiteen ja arjen rajat hämärtyvät. Koen kuitenkin tämän tilanteen sisältyvän arkipäivän estetiikan piiriin. Tarkasteltaessa arkipäiväisen esteettisen kokemuksen erilaisia määrittelyjä, musiikin kuuntelu arjen keskellä sopii näihin, vaikka kokemuksen yhtenä elementtinä onkin musiikki.

Arto Haapala (2005) lähestyy arkipäivän estetiikkaa vierauden (*strangeness*) ja tuttuuden (*familiarity*) käsitteiden avulla. Hän esittää, että perinteiset estetiikan teoriat painottavat pääosin arkipäivästä poikkeavia, vieraita kokemuksia. Arkipäivän estetiikan hän sanoo korostavan enemmän tuttuutta ja hallittavuutta. Tutun ympäristön tuoma tunne kontrollista ja kotoisuudesta on jotain minkä koemme miellyttävänä. Uudessa ympäristössä olemme toisaalta herkempiä aistimaan mitä ympärillämme on ja tapahtuu. Tämä on luontainen tapamme pyrkiä tekemään vieraasta ympäristöstä meille tutumpaa. Mitä tutumpi paikka meille on, sitä vähemmän me yleensä kiinnitämme huomiota sen esteettiseen potentiaaliin. Kun tuttuuden keskellä aistimme jotain vierasta, meidän huomiomme herää. Vaikkemme välttämättä kiinnitä yhtä tarkasti huomiota ympäristöömme tutussa paikassa kuin vieraassa, ei

tutun paikan esteettinen potentiaali ole yhtään sen vähäisempi kuin vieraankaan. (Haapala 2005, 50-52 43-45.)

Voisi olettaa, että tutussa ympäristössä musiikki voisi auttaa olemaan herkempi ympäristön esteettistä potentiaalia kohtaan. Musiikki on kuitenkin esteettinen materiaali, jonka voidaan katsoa toimivan eräänlaisena poikkeavuutena jokapäiväisten ja tuttujen kokemusten joukossa. En väitä, että musiikilla olisi tällainen rooli jokaisen arjessa. Varmasti joidenkin musiikin kuluttajien kohdalla vaikutus on juuri päinvastainen. Kuuntelija saattaa uppoutua musiikkiin kokonaan ja jättää näin ympäristönsä huomioimatta.

2.1.2 Arkipäivän esteettinen kokemus

Arkipäivän estetiikkaa helpompi määriteltävä on arkipäivän esteettinen kokemus. Tätäkin voidaan lähteä avaamaan miettimällä kuinka kokemus eroaa perinteisemmissä estetiikan teorioissa esiintyvistä esteettisen kokemuksen määrittelyistä. Yuriko Saito (2005, 156-157) havainnoi arkipäivän esteettistä kokemusta kuvailemalla kokemusta säästä. Tämän esimerkin avulla hän pyrkii konkretisoimaan perinteisten taiteisiin ja taidefilosofiaan pohjautuvien estetiikan teorioiden sekä arkipäivän estetiikan eroavaisuuksia. Sää kuuluu Saiton mukaan arkipäivän estetiikan piiriin ensinnäkin siksi, ettei sää ole taideobjekti. Toiseksi, koemme sään monella eri aistilla. Perinteisemmissä estetiikan teorioissa on painotettu useimmiten vain kuulo- ja näköaistia. Suhtautumisemme säähän on sidoksissa osittain siihen miten se vaikuttaa elämäämme käytännön tasolla. Emme siis useinkaan tarkastele säätä autonomisena, arkielämästämme eristettynä ilmiönä, kuten saatamme taidetta tarkastella. Viimeiseksi, sää ei ole stabiili, vaan alati muuttuva ilmiö. Tilanteiden ja tunnelmien jatkuva muutos on Saiton mukaan yksi olennainen osa arkipäivän estetiikkaa.

Kuten jo aikaisemmin on tullut esille, arkipäivän esteettinen kokemus ei välttämättä kohdistu aina johonkin yhteen tiettyyn objektiin. Kohteena voi olla myös tunnelma, joka koostuu monista eri elementeistä. Tunnelman estetiikan havainnoinnissa kaikki aistit ovat käytössä. Jos arkipäiväisen kokemuksen monet eri elementit sulautuvat hyvin yhteen, koemme tämän kokemuksen erityisen miellyttävänä. Esimerkiksi joku voi kokea jouluaterian tällaiseksi miellyttäväksi kokemukseksi. Aterialla yhdistyy mahdollisesti perinteisten jouluruokien maut ja tuoksut, ikkunasta näkyvä luminen maisema, perheen puheensorina, radiosta kuuluvat joululaulut ja jalassa lämmittävät villasukat. (Saito 2007, 119-124.)

Emme välttämättä osaa sanoa minkä vuoksi juuri jotkut tilanteet tai kokemukset ovat mielestämme miellyttäviä. Näissä tilanteissa oleellista onkin kokemus siitä, että jokin vain *tuntuu oikealta*. Leddy (2005, 8) esittää tämän ”oikealta tuntumisen” olevan keskeinen, ja jopa fundamentaalinen arkipäivän estetiikan ominaisuus.

Oletan, että musiikin kuuntelu kannettavalla musiikkilaitteella pystyy vaikuttamaan arkipäivän esteettiseen kokemukseen etenkin tunnelman tasolla, sitoen arkipäiväisen hetken monet eri aistihavainnot yhteen. Oletan kannettavan musiikkilaitteen käytön mahdollistavan arkipäiväisen esteettisen kokemuksen eri elementtien sulautumisen yhteen, näin ollen tehden kokemuksesta erityisen miellyttävän. Arkipäiväisen esteettisen kokemuksen eri elementeillä tarkoitan musiikin lisäksi muita aistiärsykyitä sekä musiikin kuuntelijan tunteita ja ajatuksia.

Arkipäivän estetiikkaa käsittelevissä kirjoituksissa ei juurikaan oteta kantaa siihen, miten tunteet vaikuttavat esteettiseen kokemukseen. Tunteiden ja mielikuvituksen merkitystä esteettisessä kokemuksessa painotetaan enemmän perinteisemmissä estetiikan teorioissa (esim. Reiners, Seppä, & Vuorinen 2009; Eaton 1994). Tunnelman estetiikasta kirjoittaessaan Saito (2007, 119-124) keskittyy vain erilaisten aistihavaintojen yhdistymiseen, huomioimatta sitä millainen kokijan senhetkinen mieliala esimerkiksi on. Musiikki voi vaikuttaa tilanteen tunnelmaan, ja tätä kautta myös arkipäivän esteettiseen kokemukseen. Musiikilla ja tunteilla on monia eri yhteyksiä, joita on tutkittu musiikkipsykologian saralla paljon (Eerola & Saarikallio 2010, 259). Mielestäni arkipäivän esteettistä kokemusta tarkastellessa ei voida olla ottamatta huomioon kokijan tunteita, etenkin jos tilanteeseen liittyy musiikki.

Saito (2007, 9-10, 43-45) painottaa arkipäivän esteettisen kokemuksen huomaamattomuutta, automaattisuutta ja yleisyyttä. Hän huomauttaa, että kokemus voi olla myös ylevä ja erityislaatuinen, joskaan se ei ole välttämättömyys. Arkipäivän esteettinen kokemus voi hänen mukaansa olla myös negatiivinen. Tällainen negatiivinen kokemus voisi olla esimerkiksi häiritsevän taustahälän kuuluminen kuulokkeiden läpi musiikkia kuunnellessa. Leddy (2005, 8) ottaa myös huomioon arkipäivän esteettisten kokemusten mahdollisen negatiivisuuden. Hän sanoo kuitenkin, että negatiivisuus on estetiikassa aina sekundaarinen ominaisuus. Miellyttävyys on primaarinen. Olen omassa tutkimuksessani kiinnostunut enemmän positiivisista kokemuksista.

2.2 Musiikin kuuntelukokemukset arjessa

Musiikin roolia arkipäivässä tutkitaan aina vain enemmän. Monet tutkimukset kohdistuvat kuitenkin usein musiikin hyötyyn ja käyttötarkoituksiin. Musiikin roolit tunteiden säätelijänä ja yhteisöllisyyden luojana ovat esimerkkejä musiikin funktioista ihmisten arjessa. (esim. DeNora 2000; Eerola & Saarikallio 2010.) Itse musiikin kuuntelukokemusta ja sen laatua ei olla yhtä lailla tutkittu. Ruth Herbert (2011, 2-3) tarttuu kirjassaan tähän vähemmälle huomiolle jääneeseen ilmiöön. Hän ei korosta musiikin roolia tunteiden ja mielialan säätelijänä, vaan on kiinnostunut huomaamattomammista, joskus jopa tiedostamattomista muutoksista ihmisen tietoisuudessa ja keskittymisessä musiikkia kuunnellessa.

2.2.1 Kuuntelukokemuksen intensiteetin vaihtelut

Musiikin kuuntelukokemuksia käsittelevissä teksteissä on perinteisesti jaoteltu kuuntelukokemukset suoriin (*directed*) ja epäsuoriin (*undirected*) (Herbert 2011, 1). Ensimmäisenä mainittuihin kokemuksiin liittyy intensiivisyys ja musiikkiin uppoutuminen. Epäsuorassa, arkipäiväisempänä pidetyssä musiikin kuuntelussa musiikin katsotaan olevan enemmän taustalla. Herbert katsoo rajapinnan näiden kahden kuuntelutilan välillä olevan huomattavasti epäselvempi kuin mitä aikaisempi tutkimus antaa ymmärtää. Myös Dan Laughey (2007, 175-177) toteaa, että musiikin kuunteluintensiteetti muokkautuu ajassa, hetkittäin. Hän lisää, ettei tästä ilmiöstä olla juurikaan tehty tutkimusta. Aikaisempi tutkimus käsittelee hänen mukaansa usein musiikin kuuntelun intensiivistä puolta.

Kuuntelukokemuksen intensiteetti saattaa vaihdella paljon yhdenkin kuuntelukerran aikana. Etenkin kuuntelijan tehdessä samaan aikaan jotain muuta (esimerkiksi ajaessaan autoa) on hyvin tavallista, että hän saattaa välillä uppoutua musiikkiin kokonaan ja välillä puolestaan jopa unohtaa sen olemassaolon. (Herbert 2011, 55.) Monet eri muuttajat yhdessä vaikuttavat siihen millä intensiteetillä musiikkia kuunnellaan. John Connell ja Chris Gibson (2003, 193) esimerkiksi esittävät, ettei pelkästään kuuntelupaikka vaikuta merkittävästi siihen miten musiikkiin keskitytään. Joku saattaa konsertissa ollessaan keskittyä aivan johonkin muuhun kuin musiikkiin, ja toisaalta kaupassa asioidessaan uppoutua hetkellisesti täysin myymälässä soitettavaan musiikkiin. Laughey (2007, 175-177) esittää, ettei myöskään jostain kappaleesta tai artistista pitäminen ole riittävä syy selittämään kuunteluintensiteetin vaihtelua.

Teknologian kehittyminen on mahdollistanut sen, että musiikkia voidaan kuljettaa mukana paikasta toiseen ja musiikkia kuunnellessa voidaan keskittyä moneen muuhunkin asiaan samanaikaisesti. Tämä on osittain aiheuttanut sen, että musiikin kuvataan olevan arkielämässä usein taustalla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että arkinen kuuntelukokemus olisi aina passiivinen. (Herbert 2011, 187-189.) Musiikki koetaan tärkeänä, vaikka se saattaa välillä jäädä vaille huomiota. Mukana kannettava musiikki saattaa vaikuttaa siihen miten ympäristö koetaan, vaikka musiikki olisikin taustalla. Nykyisessä tutkimuksessa ollaankin alettu enenevässä määrin kiinnostua musiikin, kuuntelijan ja ympäristön aktiivisesta yhteydestä. (Herbert 2011, 187-192.)

2.2.1 Musiikin rooli erilaisten havaintojen sidosaineena

Arkipäiväiselle musiikin kuuntelutilanteelle on ominaista huomion jakaantuminen musiikin lisäksi eri aistihavaintojen, ja muiden ärsykkeiden (esimerkiksi tunteet ja mielikuvitus) kesken. Herbert (2011, 58-59) on tutkinut haastatteluiden avulla erilaisia arjen keskellä tapahtuvia musiikin kuuntelukokemuksia. Haastatteluaineistosta nousee esille esimerkiksi se, että tilanteet, joissa eri aistihavainnot yhdistyvät, koetaan usein erityisen miellyttävinä tai mieleenpainuvina. Tämä havainto voitaisiin rinnastaa Saiton (2007, 119-124) kirjoitukseen tunnelman estetiikasta. Arkipäivän esteettinen kokemus saattaa syntyä tunnelmasta, joka puolestaan syntyy tilanteen eri komponenttien sulautumisesta yhteen.

Huomion jakautuminen moniin eri ärsykkeisiin musiikkia kuunnellessa voi rikastuttaa kokemusta. Herbertin (2011, 57-59) aineistosta löytyy tapauksia, joissa musiikin kuuntelija huomioi herkemmin ympäristönsä eri elementit, tai kokee ympäristönsä jotenkin uudella tavalla. Kuuntelija luo tiedostaen tai tiedostamattaan erilaisia merkityksiä musiikille esimerkiksi muistellessaan jotain, huomioidessaan ympäristössään tiettyjä yksityiskohtia tai muuten vain keskittyessään musiikin lisäksi johonkin muuhun.

Tia Denora (2000, 153) esittää, että musiikki on esteettinen materiaali, joka auttaa ihmisiä pääsemään eräänlaiseen vireystilaan, jossa hän on vastaanottavainen erilaisille aistihavainnoille ja tunteille. Hän katsoo musiikin olevan myös "semioottinen materiaali". Tällä hän tarkoittaa musiikin kykyä auttaa selittämään erilaisia tilanteita, tunteita, tunnelmia ja identiteettiä. Musiikki voi antaa erilaisia merkityksiä ei-musikaalisille tilanteille ja ilmiöille. (DeNora 2000, 44-45.) Denoran näkökulmaa soveltaen voidaan siis ajatella

musiikin auttavan jokapäiväisessä elämässä usein piilossa olevan, vaikeasti määriteltävän esteettisen materiaalin huomaamisessa ja selittämisessä. Mukana kannettava musiikki voi toimia merkityksiä luovana ja ympäristön esteettisiä ulottuvuuksia selittävänä elementtinä.

Herbert (2011, 74-75, 197) väittää, ettei musiikkia voi koskaan kuunnella täysin autonomisesti. Ei edes silloin, kun musiikin kuuntelu on ainut asia mihin keskitytään. Musiikki yhdistyy sekä kuuntelijan “ulkoisen maailman” että “sisäisen maailman” kanssa. Musiikki voi siis ensinnäkin sitoa yhteen erilaiset aistihavainnot, ja ympäristöstä lähtöisin olevat ärsykkeet. Toiseksi, musiikilla on kyky yhdistyä mielikuvituksen ja tunteiden kanssa. Musiikki pystyy myös sitomaan kuuntelijan ulkoisen ja sisäisen maailman yhteen. Musiikissa on ja musiikista kumpuaa erilaisia elementtejä, joihin voi kiinnittää huomion. Tällaisia elementtejä ovat musiikillisten parametrien lisäksi esimerkiksi lyriikat sekä musiikin herättämät tunteet ja muistot. Osittain juuri tästä syystä musiikki on erityisen toimiva sidossaine erilaisten havaintojen (niin sisäisten ja ulkoisten) yhdistämisessä.

Mariko Hara ja Tia DeNora (2013, 660-671) esittelevät artikkelissaan mielenkiintoisen näkökulman musiikista eräänlaisena proteesina näköaistille. Musiikilla on kyky tuottaa mielikuvia jopa sellaisista asioista, joita kuuntelija ei ole koskaan nähnyt. Musiikki luo tarinoita, merkityksiä ja nostaa esille muistoja, näin ollen toimien “jatkeena” näköaistille. Musiikki voi myös auttaa prosessoimaan visuaalisia havaintoja. Musiikki voi korostaa nähtyjä asioita, joihin ei välttämättä ilman musiikkia tulisi kiinnittäneeksi huomiota. Myös Hara ja DeNora nostavat esille musiikin kyvyn sitoa arkipäivän eri kokemuksia ja havaintoja yhteen.

2.3 Aikaisempi tutkimus kannettavien musiikkilaitteiden käytöstä

2.3.1 Kannettava musiikkilaitte ja arkielämän hallinta

Yksi useimmin esille nousevista nimistä kannettavien musiikkilaitteiden käyttöä käsittelevässä kirjallisuudessa on Michael Bull. Bull on kirjoittanut paljon kannettavien musiikkilaitteiden käytöstä arjessa (esim. Bull 2000; 2007; 2013). Hänen kirjoituksensa keskittyvät paljolti musiikkilaitteen käyttäjän erilaisiin strategioihin ja siihen, kuinka musiikkilaitteen käytöllä voidaan hallita arkisia kokemuksia. Musiikin tiedostamattomat vaikutukset arjen kokemuksissa jäävät hänen kirjoituksissaan huomattavasti vähemmälle.

Bull painottaa teksteissään musiikkilaitteen käytön mahdollistamaa henkilökohtaisen äänimaiseman luomista. Ympäristöstä tehdään hallittava musiikin avulla. Vieraasta ja poikkeavasta tehdään musiikin avulla tuttua ja yhtenäistä. Bull väittää, että musiikki muokkaa enemmän kokemusta ympäristöstä kuin ympäristö kokemusta musiikista. (Bull 2007, 29; 2013, 630-634.) Bull (2007, 2013) ei ole kuitenkaan ottanut huomioon vaihtelua musiikin kuunteluintensiteetissä. Hän ei esimerkiksi kommentoi sitä mikä on musiikkilaitteen rooli tilanteissa, joissa musiikkiin ei keskitytä juuri ollenkaan. Bullin ja Herbertin (2011) kirjoituksista löytyy kuitenkin merkittäviä yhtäläisyyksiä. Bull esimerkiksi jatkaa samalla linjalla Herbertin kanssa siinä, että musiikki hämärtää ympäristön ja mielikuvituksen välisiä rajoja, tehden arkipäiväisestä kokemuksesta yhtenäisen. (Bull 2007, 29.)

Sekä Bullin että Herbertin tutkimusten haastatteluaineistoissa toistuu musiikin kuuntelukokemuksen kuvailu elokuvallisin keinoin. Haastateltavat saattoivat esimerkiksi kertoa kokevansa olevan ohjaajia tai käsikirjoittajia, sillä musiikin avulla he pystyivät muodostamaan erilaisia merkityksiä ja tarinoita ympärillä tapahtuville asioille. Joissain tapauksissa haastateltavat kokivat olevansa jonkin elokuvan pääosassa, tai katsovansa elokuvakohtausta. Näissä tilanteissa musiikin kuvailtiin toimivan kohtauksen soundtrackina. (Bull 2013, 635; Bull 2007, 41-49; Herbert 2011, 59-61.)

Bull on käsitellyt myös musiikin yhteyttä esteettisiin kokemuksiin (Bull 2007, 38-49; Bull 2013). Hän ei kuitenkaan ota kantaa siihen minkälaiseen estetiikan teoriaan hän kirjoituksensa esteettisestä kokemuksesta perustaa. Hän puhuu ympäristön “estetisöinnistä” ja kuvailee tätä aktiiviseksi toiminnaksi. Erilaisten kokemusten ja havaintojen sitominen yhteen musiikin avulla on hänen mukaansa esimerkki tällaisesta estetisöinnistä. Se on yksi iPodin käyttäjien strategioista.

2.3.2 Liikuteltava musiikki

Kannettavat musiikkilaitteet mahdollistavat musiikin siirtelyn paikasta ja kontekstista toiseen. Herbertin (2011, 58-60) haastatteluaineistosta nousi esille, että musiikin ja ympäristön koettiin sulautuvan yhteen erityisen hyvin tilanteissa, joissa kuuntelija oli liikkeessä. Musiikin arkipäiväisen kuluttamisen tutkimuksen piirissä ollaan alettu entistä enemmän kiinnostua siitä miten musiikin kuljettaminen kontekstista toiseen vaikuttaa kuuntelukokemukseen (Heye & Lamont 2010, 96-97).

Andreas Heye ja Alexandra Lamont (2010, 98-109) ovat tehneet tutkimusta liittyen MP3-soittimien käyttöön matkustaessa. He tutkivat kannettavien musiikkilaitteiden käyttöä pääasiassa yliopiston kampusalueella liikkuvien opiskelijoiden keskuudessa. Musiikin kuuntelulle löytyi monia erilaisia funktioita. Tutkimuksessa pureuduttiin kuitenkin myös itse kuuntelukokemuksen laatuun. Tutkijat esimerkiksi huomasivat, että musiikin kuuntelijoiden keskittyminen musiikin ja ympäristön välillä vaihteli paljon. Jotkut haastatelluista opiskelijoista kokivat näkevänsä ympäristönsä eri tavalla musiikkia kuunnellessaan.

Samaisesta tutkimuksesta ilmeni, että Bullin kirjoituksissa esiin nouseva käsite “*auditory bubble*” ei ole pysyvä tila. *Auditory bubble* (esim. Bull 2007, 3) on eräänlainen musiikin kuuntelijan henkilökohtainen tila, jonka kuuntelija voi itselleen melkein missä vain luoda kannettavan musiikkilaitteen avulla. Heyen ja Lamontin tutkimus osoittaa kuitenkin, että kuuntelijan liikehdintä “oman tilan” ja ulkomaailman välillä on melko yleistä.

Kuten jo aikaisemmin mainittu, Bull on tutkimuksissaan erityisen kiinnostunut musiikin kuuntelijan erilaisista strategioista hallita ympäristöään. Heyen ja Lamontin tutkimuksesta nousee kuitenkin ilmi, ettei kuuntelija aina tiedosta musiikin eri funktioita tai sitä miten musiikki vaikuttaa kokemukseen ympäristöstä. Heidän tutkimuksissaan haastateltujen oli toisinaan vaikea selittää miten musiikki heille arjessa “toimii” tai miksi he kokevat sen niin tärkeäksi osaksi arkeaan. (Heye & Lamont 2010, 112-113.)

Herbert (2011, 204) pohtii kirjassaan teknologian kehityksen mahdollistamaa taiteiden siirtämistä pois perinteisestä kontekstistaan. Hänen mukaansa tämä kehitys on muuttanut tapoja, joilla eri taiteita tarkastellaan. Jakaantunut keskittyminen ja monien eri aistihavaintojen yhdistyminen ovat ainakin nykyisessä länsimaisessa kulttuurissa yhä useammin keskeisiä ilmiöitä taiteiden havaitsemisessa. Connell ja Gibson (2003, 192-193) sanovat, ettei musiikki ole ikinä autonomista, vaan se on aina yhteydessä kontekstiinsa. Näiden seikkojen vuoksi koen arkipäivän estetiikan olevan perinteisempiä taiteen estetiikan teorioita sopivampi ja ajankohtaisempi näkökulma kannettavien musiikkilaitteiden tarkasteluun.

3 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää millainen merkitys musiikilla on arkipäivän esteettisessä kokemuksessa. Tutkin nimenomaan kannettavalla musiikkilaitteella kuunneltavaa musiikkia, sillä kannettava musiikkilaitte mahdollistaa musiikin kuljettamisen arjen eri kontekstista toiseen. Kuunneltaessa musiikkia kannettavalla musiikkilaitteella kuuntelija voi melko helposti keskittyä samanaikaisesti muuhunkin kuin musiikkiin. Näin ollen musiikki on mahdollista ottaa mukaan moneen arkiseen tilanteeseen.

Oletan, että mukana kannettava musiikki kykenee luomaan ja muokkaamaan musiikin kuuntelijan arkipäivän esteettisiä kokemuksia. Pysin tutkimuksessani saamaan selville minkälaisin eri tavoin musiikki näihin kokemuksiin vaikuttaa. Oletan, että musiikki pystyy vaikuttamaan kuuntelijan kokemukseen ympäristöstään etenkin niissä tilanteissa, joissa kuuntelijan huomio on jakaantunut musiikin lisäksi muihin ärsykkeisiin.

Arkipäivän esteettisiksi kokemuksiksi lasketaan joidenkin teorioiden mukaan myös kaikki huomaamattomat, tiedostamattomat ja mahdolliset negatiiviset kokemukset ympäristöstä. Omassa tutkimuksessani olen kiinnostunut ensisijaisesti positiivisista ja tiedostetuista kokemuksista. En kuitenkaan oletta, että musiikin kuuntelijat pyrkisivät aina luomaan ja muokkaamaan kokemuksia tiedostaen, vaan ne saattavat syntyä ikään kuin vahingossa.

Tutkimukseni tavoitteena on myös luoda silta arkipäiväistä musiikin kuuntelukokemusta, arkipäivän estetiikkaa ja kannettavan musiikkilaitteen käyttöä käsittelevien tutkimusten välille. Näistä tieteenaloista löytyy monia yhtäläisyyksiä, ja uskon, että niistä jokainen voisi ainakin jollain tapaa rikastuttaa toinen toistaan.

3.2 Aineisto ja menetelmät

3.2.1 Haastatteluaineisto

Tein tutkielmaani varten kaksi puolistrukturoitua haastattelua. Haastateltaviksi valitsin henkilöitä, jotka käyttävät kannettavaa musiikkilaitetta lähes päivittäin. Haastateltavat olivat molemmat musiikkitieteen opiskelijoita, iältään 20 ja 22 vuotta. Avasin tutkimaani ilmiötä haastateltaville ennen haastattelua hyvin pintapuolisesti, enkä paljastanut tarkastelevani arkipäivän esteettistä kokemusta. Vasta haastattelun jälkeen esittelin haastateltaville tutkimuksen tavoitteen ja tutkimuskysymykset.

Valitsin haastattelumenetelmäksi puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun. Menetelmä on lähempänä avointa haastattelua kuin strukturoitua haastattelua, ja mahdollistaa vapaan vuorovaikutuksen tutkijan ja haastateltavan välillä. Haastatteluun rakennetta tuovat tutkijan ennalta määrittelemät teemat, joiden varassa haastattelu etenee. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48.)

Teemat joita ennen haastattelua olin muodostanut, olivat hyvin väljät. Haastattelua tehdessä keskustelu eteni suurimmaksi osin haastateltavan vastausten mukaan. Halusin antaa mahdollisimman paljon tilaa haastateltavan pohdinnalle ja vapaalle vuorovaikutukselle. Haastattelujen alussa kysyin haastateltavilta yleisiä kysymyksiä musiikin roolista ja kannettavan musiikkilaitteen käytöstä heidän arjessaan. Haastatteluteemat liittyivät mm. tunnelmaan, merkitysten luomiseen, elokuvallisiin kokemuksiin sekä ympäristön ja musiikin yhteensulautumiseen. Se, missä tilanteissa haastateltavat sanoivat musiikkilaitetta käyttävänsä määritteli melko paljon sitä mihin suuntaan haastattelu lähti etenemään. Eniten olin kiinnostunut kuulemaan haastateltavien kuvailuja yksittäisistä musiikin kuunteluhetkistä, joita heille oli jäänyt mieleen.

Litteroin nauhoitetut teemahaastattelut, ja litteroitua haastatteluaineistoa tuli yhteensä 15 sivua. Nimesin haastateltavat litterointia varten seuraavanlaisesti: 20-vuotias, ensimmäisenä haastateltu on N20, ja 22-vuotias, toiseksi haastateltu on N22. Haastateltavat olen nimennyt saman periaatteen mukaan myös tämän tutkimuksen tulosluvussa. Tuloslukuun litteroidusta haastatteluaineistosta nostamistani sitaateista olen poistanut luettavuuden parantamiseksi sitaatin sanomalle epäolennaiset täytesanat.

3.2.2 Haastatteluaineiston sisällönanalyysi

Analysoin haastatteluaineiston teorialähtöisen, eli deduktiivisen sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti. Tuloksia löytääkseni luokittelin aineiston siis lähestulkoon pelkästään teoreettisen viitekehysten pohjalta. Teorialähtöinen sisällönanalyysi on kuitenkin mahdollista tehdä myös väljän analyysirungon avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että aineistosta etsitään ensin ne asiat, jotka sopivat teoreettiseen viitekehykseen. Jäljelle jäävä materiaali otetaan analyysirunkoon muukaan induktiivisen sisällönanalyysin keinoin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113.) Toimin näiden periaatteiden mukaisesti haastatteluaineistoni analyysia tehdessä.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys on melko pirstaleinen ja laaja. Analyysirunko oli pyrittävä muodostamaan niin, että sain hyödynnettyä viitekehyksestä kaikkea tutkimukselleni olennaista. Oli tärkeää, että sain sisällytettyä analyysirunkoon sekä arkipäivän estetiikkaa, kannettavien musiikkilaitteiden käyttöä että arkisia kuuntelukokemuksia käsittelevät teoriat. Aineistosta nousi kuitenkin esille myös teorioihin sopimattomia teemoja, joita en voinut sivuuttaa. Esimerkiksi tunteiden merkitys arkisissa kuuntelukokemuksissa nousi niin usein esille, että päätin lisätä sen analyysirunkoon.

Analyysirunkooni muodostui neljä pääteemaa:

1. Musiikki yhteydessä kuuntelijaa ympäröivään ulkoiseen maailmaan
2. Musiikki yhteydessä kuuntelijan “sisäiseen maailmaan”
3. Musiikkilaitteen käyttötilanteet
4. Huomion jakaantuminen / huomion keskittäminen

Ensimmäisen pääteeman alle sisältyi kaksi alateemaa. Ensimmäisenä oli musiikin kyky luoda ja muokata ympärillä havaittujen asioiden merkityksiä. Tähän sisälsin esimerkiksi kuuntelukokemusten kuvailut elokuvallisin vertauksin ja tilanteet, joissa haastateltavat sanoivat kokevansa ympäristönsä musiikin avulla jotenkin uudella tavalla. Toisen alateema sisälsi tutkittavien kuvailemat tilanteet, joissa musiikki on toiminut tilanteen tunnelmaa muokkaavana elementtinä.

Toinen teemoista muodostui osittain aineiston pohjalta. Haastatteluissa nousi esille melko usein joko musiikin erilaiset yhteydet tunteisiin tai musiikin kyky herättää mielikuvia ja muistoja. Vaikken pyri tutkimuksessani tarkastelemaan musiikin vaikutusta tunteisiin ja päinvastoin, en voinut jättää tätä ilmiötä huomioimatta. Haastateltavien kuvailemat tilanteet, joissa musiikki ja tunteet olivat jollain tapaa sidoksissa, liittyivät usein tiiviisti siihen miten ympäristö koettiin. Tämän vuoksi näin tämän teeman tarpeelliseksi.

Kolmannen pääteeman avulla nostin aineistosta esiin kannettavan musiikkilaitteen erilaisia käyttötilanteita. Jaoin tilanteet kahden eri kategorian alle. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluivat tilanteet, joissa musiikkia kuunneltiin liikkeessä tai jonkin muun toiminnan yhteydessä. Toinen kategoria sisälsi staattisemmat tilanteet, joissa haastateltavat kuuntelivat musiikkia pääosin paikallaan. Näissä tilanteissa haastateltavan ei tarvinnut juuri keskittyä muiden asioiden suorittamiseen. Esimerkiksi auton kyydissä kulkemisen (kun haastateltava ei ajanut itse) laskin jälkimmäiseen kategoriaan, vaikka näihin tilanteisiin kuuluikin jollain tapaa liike.

Viimeiseen pääteemaan nostin keskittymisen vaihtelut musiikin ja muiden ärsykkeiden välillä. Luokittelin erikseen tilanteet, joissa musiikki on huomion pääosassa, sekä tilanteet, joissa huomio on jakaantunut monien eri ärsykkeiden kesken. Jälkimmäisissä tilanteissa musiikki koettiin usein olevan kaiken muun taustalla.

Teemat saattoivat mennä paikoitellen päällekkäin, ja haastatteluaineistosta nousi esille myös mielenkiintoisia ja tärkeitä kohtia, jotka eivät kuitenkaan selvästi kuuluneet yhdenkään teeman alle. Myös tämän vuoksi osa aineistosta täytyi luokitella induktiivisesti, vaikka analyysi pääosin olikin deduktiivinen.

4 TULOKSET

4.1 Tulosten esittely teemoittain

Esittelen haastatteluaineiston sisällönanalyysin tulokset analyysin teemoja mukailleen. Käyn ensin läpi erilaisia tilanteita, joissa haastateltavat käyttävät kannettavaa musiikkilaitetta ja sitä millä intensiteetillä he uppoutuvat musiikkiin sitä kuunnellessaan. Tämän jälkeen paneudun siihen millä tavoin haastateltavat kokevat kannettavalla musiikkilaitteella kuunnellun musiikin vaikuttavan heidän kokemukseensa heitä ympäröivään ulkoiseen maailmaan. Tämän jälkeen erittelen millä tavoin musiikki vaikuttaa heidän “sisäiseen maailmaansa”, eli heidän tunteisiinsa ja ajatuksiinsa. Viimeiseksi vertailen kahta haastattelua.

Musiikkilaitteen käyttötilanteet ja kuunteluintensiteetin vaihtelu

Ensimmäinen haastateltava (N20) käyttää kannettavaa musiikkilaitetta tilanteissa, joissa hän pystyy keskittymään musiikin kuunteluun täysin. Musiikki on ensimmäiselle haastateltavalle hyvin henkilökohtainen ja tärkeä asia. Kannettavalla musiikkilaitteella kuunneltu musiikki on hänen jokapäiväisessä elämässään paljolti tunteiden ja mielialan säätelijän roolissa. Taustahälyn sekä muiden asioiden tekemisen musiikkia kuunnellessa hän kokee erittäin häiritseväksi. Tilanteet, joissa haastateltava kuuntelee musiikkia, ovat usein melko staattisia eivätkä vaadi huomion keskittymistä muuhun kuin musiikkiin:

“Et enemmän oikeestaan jos kuuntelen musaa jollaki kannettavalla systeemillä joka nykyisin aina on oikeestaan puhelin, ni yleensä se on tommissa hetkissä missä se fokus on täysin siinä musiikissa”
(N20)

Toinen haastateltava (N22) käyttää kannettavaa musiikkilaitetta useita kertoja päivässä. Kuuntelutilanteisiin liittyy usein liikkuminen paikasta toiseen tai jonkun toisen asian tekeminen samaan aikaan musiikkia kuunnellessa. Haastateltavaa ei haittaa, vaikka musiikki jääkin joskus taustalle. Saman kuuntelutilanteen aikana hän saattaa hetkittäin jättää musiikin olemassaolon kokonaan huomioimatta ja välillä puolestaan uppoutua siihen täysin. Musiikin roolin vaihtumiseen pääosasta “taustahälyksi” ja toisinpäin vaikuttaa muun muassa se mitä haastateltava tekee kuunnellessaan musiikkia:

“Jos mulla on vaan toinen kuuloke niin mä oon vartavasten ottanu sen toisen pois että mä kuulisin just jotain vaikka mitä kassa sanoo tai mitä liikenteessä tapahtuu et niinkun mä oon jo tietosesti siirtäny fokuksen pois siitä musiikista.” (N22)

Myös musiikilliset parametrit tai musiikin erilaiset elementit saattavat vaikuttaa siihen keskittykö haastateltava musiikkiin vai jääkö se taustalle:

“Mulla on ihan mahdollista et se jää ihan vaan taustahälyks. Ja et saatan tajuta vasta minuutin kohalla et biisi on vaihtunu ylipäättään. Tottakai sitte aina välillä sieltä tulee semmosia niinku just biisin vaihdos tai joku tietty soundi tai tietty sana mikä sitte puskee tietosuuteen sieltä niinku taustalta ja siihen saattaa jäädä sitten uppoutua vähäks aikaa siihen musiikkiin.” (N22)

Musiikki yhteydessä kuuntelijaa ympäröivään ulkoiseen maailmaan

Ensimmäinen haastateltava (N20) ei maininnut musiikin erityisesti värittävänsä tai rikastuttavan kokemusta ympäristöstään, mutta sanoi musiikin muuttavan ulkoisen ympäristön merkitystä. Uppoutuessaan musiikkiin hän saattoi kokea tilanteen kokonaisuudessaan erityislaatuisena:

“Tuntuu et sitä käy aika usein -- niinku just jos matkustaa ja kuuntelee musaa jossaki sillee et on pimeetä ja sit et on yleensä yksin, nii siinä niinku aika usein on ne fiilikset tosi semmosia et tavallaan se kaikki ympärillä oleva jotenki, ei nyt varsinaisesti menetä merkitystään, mut vähä jotaki sen suuntasta.” (N20)

Tilanteen tuntuun ja ympäröivän maailman kokemiseen musiikki pääsee vaikuttamaan silloin, kun musiikki sopii haastateltavan tunnetilaan. Musiikki ei siis suoraan vaikuta esimerkiksi siihen miten ensimmäinen haastateltava näkee ympäristönsä, mutta jos musiikki nivoutuu yhteen hänen tunteidensa tai ajatustensa kanssa, saattaa se myös vaikuttaa siihen millaisena hän kokee ympäröivän maailman.

“No ikään ku ne asiat ja paikat missä sä oot ni saa ihan eri merkityksiä ja -- nousee jotenki sen sen arjen ja sen hetken yläpuolelle.” (N20)

Toinen haastateltava (N22) kuvaili kokemuksiaan kannettavan musiikkilaitteen käytöstä ja sen vaikutuksesta ympäristön kokemiseen elokuvallisin vertauksin:

“vaikka kävelis kiireelläkin nii jotenki niinku se musiikki on rauhallista ni myöskin sen tilanteen tempo rauhoittuu. Se on vähän ku kattois telkkarista jotai niinku kohtausta.” (N22)

“se on vähän niinku ois tavallaan omalle arkielämälleen soundtracki et se nimenomaan värittää sitä et niinku kaikkee muuta mitä tapahtuu.” (N22)

Vaikka musiikin rooli tunteiden ja ajatusten säätelijänä tuli myös tässä haastattelussa esille, haastatteluaineistosta korostuu useammin musiikin rooli nähdyn ja koetun ympäristön tai tilanteen tunnelman muokkaajana:

“Nii se tilanne vois olla tosi semmonen niinku rauhallinen ja utunen ja staattinen mut sit ku on semmonen just nopeetemponeen, rytmikäs musiikki niin se niinku lisää siihen tilanteeseen tempoo ihan erilailta ja siis et huomaa et vaik pyöräillessä se rytmi muuttuu ja et ku on niinkun nopeetemponeen ja rytmikäs musiikki nii siitä omasta polkemisesta ja liikkumisesta tulee silleen terävämpää ja eksaktimpaa.” (N22)

Musiikin ja ulkoisen maailman kokemisen välillä on siis toisen haastateltavan kohdalla selkeä yhteys.

Musiikki yhteydessä kuuntelijan sisäiseen maailmaan

Ensimmäisen haastateltavan (N20) vastauksissa korostuu huomattavasti toista haastattelua enemmän musiikin merkitys kuuntelijan sisäisen maailman (tunteet, muistot, mielikuvitus) muokkaajana kuin ulkoisen ympäristön kokemiseen vaikuttavana tekijänä. Musiikki herättää hänessä vahvasti erilaisia muistoja, tunteita ja mielikuvia.

Toinen haastateltava (N22) puolestaan kuvailee vastauksissaan enemmän musiikin vaikutusta kokemukseen fyysisestä ympäristöstä. Hän kuitenkin huomaa myös ajatustensa ja tunteidensa vaikuttavan siihen, miten musiikki ja ympäristö sulautuvat yhteen:

“mulla kävi semmonen niinku hämärä mielikuva siitä et mä oon joskus kuunnellu jotai niinku haikeeta tai surullista tai semmosta niinku kävellessäni. Ja et sit se on johtanu niinkun miettimään tavallaan saman tunnetilan juttuja --, et vaikka kävelis kiireelläkin nii jotenki niinku se musiikki on rauhallista ni myöskin sen tilanteen tempo rauhoittuu.” (N22)

4.2 Haastattelujen vertailua

Haastateltavien tavat kuunnella musiikkia kannettavalla musiikkilaitteella poikkeavat toisistaan melko paljon. Ensimmäinen haastateltava koki ehdottoman tärkeäksi mahdollisuuden keskittyä pelkkään musiikkiin, kun taas toinen haastateltava pystyi jättämään musiikin taustalle ja tekemään muita asioita samanaikaisesti. Ensimmäiselle haastateltavalle musiikilla oli tärkeä rooli tunteiden ja ajatusten säätelijänä sekä ilmaisijana. Toisen haastateltavan kohdalla tämä rooli ei ollut yhtä merkittävä.

Molemmissa tapauksissa haastateltavat mainitsivat pystyvänsä uppoutumaan musiikkiin helpommin tilanteissa, joissa he ovat paikallaan eivätkä joudu keskittymään samaan aikaan jonkin muun asian suorittamiseen:

“Sitte, jos meinaa et se niinku et tavallaan kaikki keskittyminen kääntyis siihe musiikkiin ni se tarvii ehkä just sen et mä oon jossai niinku et mä oon paikallani ja ehkä kotona” (N22)

“just se et kävelee tuolla kaupungilla ni en niinku koskaan sillo oo esim luurit päässä tai näi just koska siihe ei pysty keskittymää sillai, sillai täysin ja sitte ku siihe kuitenkin sit tavallaa keskittyis ni se vie huomiota pois niiltä muilta asioilta” (N20)

Tilanteissa, joissa haastateltavat keskittyivät pääosin pelkästään musiikkiin, heidän tunteensa ja ajatuksensa saivat huomiota ympäristön ärsykeitä enemmän:

“Tavallaa sillon ei oo niinku tilivelvollinen kenellekkää ja sillo ei oo niinku tavallaa tarvii keskitty mihinkää muuhun. Se on- se on semmosta vähän niinku omaa aikaa. [...] Joo ikään ku (keskitty) siihen musiikkiin mut sitte myös niinku siihen että tavallaan mitä sanottavaa sillä on niinku miulle tai sillee että miten se vaikka niinku heijastelee miun elämään tai hetkeen” (N20)

Kun haastateltavat ovat paikallaan ja keskittyvät pääosin vain musiikkiin, musiikki värittää ja rikastuttaa heidän ajatuksiaan ja tunteitaan, kun taas esimerkiksi liikkeessaan paikasta toiseen, musiikin koetaan olevan ”tilanteen taustalla”:

“No sillon ku mä liikun -- se musiikki on tavallaan sen tilanteen taustalla eikä päinvastoin, ku sit taas -- on ite paikallaan nii siihen on helpompi uppoutua ja sit se musiikki ohjaa ajatuksia ja tavallaan niinku antaa niinku impulsseja ajatuksille tai et ku se tilanne muuten on niin staattinen nii sit se tavallaan sallii sen et ajatukset vähän niinku - miten se sanotaan - niinku et mielikuvitus laukkaa ja et niinkun se

tilanne missä on oon fyysisesti jää vähän niinku taka-alalle, ja sit se musiikki on enemmän framilla.”
(N22)

Pyysin haastateltavia muistelemaan tilanteita, joissa musiikki on päässyt vaikuttamaan heidän tapaansa nähdä ja kokea ympäristönsä. Molemmissa haastatteluissa haastateltavat kuvailivat tilanteita, joissa kuunteluhetken monet eri elementit (esim. musiikki, maisema, tunteet) sulautuvat yhteen:

“sitte siinä jotenki tuli semmone fiilis että niinku kaikki on -- enemmän tai siis sillee et, se -- musa ikään ku synnytti sen mut sit sen niinku jotenki huomaa kaiken ympärillään”. (N20)

Etenkin toisen haastateltavan (N22) kohdalla tätä elementtien yhteen nivoutumista tapahtui, kun hän oli liikkeessä. Seuraavassa sitaatissa hän kuvailee kokemustaan kävellessään Kensington Gardensin läpi Lontoossa:

“mä olin hyvin niinku -- positiivisella mielellä ja -- hyvällä energialla siinä tilanteessa. Nii niin sit se jotenki.. niinkun se musiikki mitä mä kuuntelin mätsäs sen - mä olin kyllä varmaan tietosestikin valinnu jotai niinku kivaa ja mukavaa ja helppoo kuunneltavaa et sit siitä niinku yhdessä siitä tilanteesta niinku se et mä oon lomalla ja niinku siellä ihmiset niinku kävelee tai niinku vaa hengaa puistossa ja aurinko paistaa ja on semmonen niinku upbeat- musa korvissa ni se jotenki niinku nivoutu kaikki siihen niinku samaan fiilikseen. “ (N22)

Haastattelujen perusteella voidaan siis todeta, että musiikilla on kyky värittää haastateltavien kokemustaan ympäristöstään sekä toimia eräänlaisena sidosaineena heidän sisäisen maailmansa ja heitä ympäröivän ulkoisen maailman välillä.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää miten kannettavalla musiikkilaitteella kuunneltu musiikki voi luoda tai muokata arkipäivän esteettisiä kokemuksia. Olin kiinnostunut erityisesti mieleenpainuvista, positiivisista arkipäivän esteettisistä kokemuksista.

Haastatteluaineiston sisällönanalyysin merkittävimpiin tuloksiin kuului se, että musiikki todella sitoo yhteen arkipäivän eri elementtejä ulkoisista aistiärsykkeistä musiikin kuuntelijan tunteisiin ja mielikuviin. Analyysin avulla huomasin myös, että kuunteluhetken staattisuus vaikuttaa näissä tapauksissa siihen millä intensiteetillä musiikkia kuunnellaan. Staattisissa tilanteissa haastateltavat uppoutuvat musiikkiin herkemmin kuin tilanteissa, joissa musiikkia kuunnellaan liikkeessä.

Toinen merkittävä havainto oli, että musiikin kuunteluintensiteetin taso vaikuttaa puolestaan siihen kiinnittääkö musiikin kuuntelija enemmän huomiota ajatuksiinsa ja tunteisiinsa vai fyysiseen ympäristöön. Staattisissa tilanteissa, joissa haastateltavat uppoutuvat musiikkiin kokonaan, musiikki ohjaa herkemmin heidän ajatuksiaan ja tunteitaan. Tilanteissa, joissa kuuntelijat keskittyvät musiikin kuuntelun lisäksi johonkin muuhun, musiikki vaikuttaa herkemmin siihen miten ulkomaailma nähdään.

Tutkimukseni tulokset tukivat osittain Saiton teorioita arkipäivän esteettisestä kokemuksesta tunnelman tasolla. Saito (2007) esittää tunnelmasta syntyvien arkipäivän esteettisten kokemusten ilmentyvän tilanteissa, joissa ihminen kokee monien ympäristön elementtien sulautuvan jollain selittämättömällä ja oikealta tuntuvalla tavalla yhteen. Oman tutkimukseni haastatteluaineistoa analysoidessani huomasin, että musiikki todella auttoi haastateltavia tällaisten kokemusten saavuttamisessa. Haastattelemini henkilöiden muistelemisissa tilanteissa tosin yhtenä merkitsevä elementtinä oli usein musiikin herättämä tai vahvistava tunne. Tunteiden vaikutusta arkipäivän esteettiseen kokemukseen ei Saito ole juurikaan kirjoituksissaan sivunnut.

En halunnut paneutua tutkimuksessani liikaa musiikin ja tunteiden yhteyksiin, sillä tältä alalta löytyy jo paljon tutkimusta. Oli kuitenkin mielenkiintoista huomata kuinka paljon tunteet ja mieliala vaikuttavat siihen miten musiikki pääsee vaikuttamaan haastateltavien kokemuksiin

fyysisestä ympäristöstään. Musiikki ei siis aina pääse vaikuttamaan suoraan siihen miten haastateltavat ympäristönsä kokevat, vaan usein kokemukseen vaikuttaa paljon myös musiikin herättämät tunteet. Tutkimuksen tulokset tukevat siis Herbertin (2011) ja Bullin (2007; 2013) teorioita siitä, että musiikki pystyy toimimaan sidosaineena kuuntelijan sisäisen maailman ja ulkoisen maailman välillä.

Vaikka haastateltavien vastaukset ovat päällisin puolin melko erilaisia, ja heidän tapansa käyttää kannettavaa musiikkilaitetta arjessa poikkeavat toisistaan paljon, mielenkiintoisia yhtymäkohtia on löydettävissä. Molemmat haastateltavista pystyivät keskittymään musiikkiin paremmin ollessaan paikallaan, tekemättä mitään muuta. Tällöin musiikki väritti ympäristön sijaan heidän tunteitaan ja ajatuksiaan. Musiikin koettiin vaikuttavan kokemukseen ympäristöstä herkemmin silloin, kun musiikin lisäksi keskityttiin myös johonkin muuhun, esimerkiksi liikkumiseen. Tämä tulos tuki Herbertin (2011, 60) väitettä siitä, että ”visuaalista musiikin kuuntelua”, jossa musiikki ja nähty yhdistyvät, tapahtuu etenkin silloin, kun kuuntelija on liikkeessä.

On selvää, ettei tämän tutkimuksen perusteella voida tehdä yleistyksiä tai merkittäviä johtopäätöksiä siitä millä tavalla musiikki vaikuttaa ihmisten tapaan kokea ympäristönsä. Tutkimus kuitenkin onnistuu osoittamaan, että jonkinlainen silta arkipäivän esteettistä kokemusta, arkipäiväisiä musiikin kuuntelukokemuksia ja kannettavien musiikkilaitteiden käyttöä käsittelevien teorioiden välillä on.

LÄHTEET

- Bull, M. (2000). *Sounding Out the City. Personal Stereos and the Management of Everyday Life*. Oxford: Berg Publishers.
- Bull, M. (2007). *Sound Moves: iPod culture and urban experience*. New York: Routledge.
- Bull, M. (2013). Remarking the Urban: The Audiovisual Aesthetics of iPod Use. Teoksessa J. Richardson, C. Gorbman & C. Vernallis. (toim.), *The Oxford Handbook of new Audiovisual Aesthetics* (s. 628-644). New York: Oxford University Press.
- Connell, J. & Gibson, C. (2003). *Sound tracks: popular music, identity and place*. Lontoo: Routledge.
- Eaton, M. (1994). *Estetiikan ydinkysymyksiä*. (käänt. P. Rantanen). Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Eerola, T. & Saarikallio, S. (2010). Musiikki ja tunteet. Teoksessa Louhivuori, J. & Saarikallio, S. (toim.), *Musiikkipsykologia* (s.259-278). Jyväskylä: WS Bookwell Oy.
- Haapala, A. (2005). On the Aesthetics of the Everyday: Familiarity, Strangeness, and the Meaning of Place. Teoksessa A. Light & J. M. Smith (toim.), *The Aesthetics of Everyday Life* (s. 3-22). New York: Columbia University Press.
- Hara, M. & DeNora, T. (2013). Leaving Something to the Imagination: "Seeing" New Places through a Musical Lens. Teoksessa J. Richardson, C. Gorbman & C. Vernallis. (toim.) *The Oxford Handbook of new Audiovisual Aesthetics* (s. 659-672). New York: Oxford University Press.
- Herbert, R. (2011). *Everyday Music Listening: absorption, dissociation and trancing*. Burlington, VT: Ashgate.
- Heye, A. & Lamont, A. (2010). *Mobile listening situations in everyday life: The use of MP3 players while travelling*. *Musicae Scientiae*, 14(1), 95-120.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2001). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Laughey, D. (2007). Music media in young people's everyday lives. Teoksessa J. Sexton. (toim.) *Music, sound and multimedia : from the live to the virtual* (s. 172-187). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Leddy, T. (2005). The Nature of Everyday Aesthetics. Teoksessa A. Light & J. M. Smith (toim.), *The Aesthetics of Everyday Life* (s. 3-22). New York: Columbia University Press.
- DeNora, T. (2000). *Music in Everyday Life*. New York: Cambridge University Press.

- Reiners, I., Seppä, A. & Vuorinen, J. (2009). *Estetiikan klassikot Platonista Tolstoihin*. Helsinki: Gaudeamus.
- Saito, Y. (2007). *Everyday Aesthetics*. New York: Oxford University Press.
- Saito, Y. (2005). The Aesthetics of Weather. Teoksessa A. Light & J. M. Smith (toim.), *The Aesthetics of Everyday Life* (s. 156-176). New York: Columbia University Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.